

זמני כניסת ויציאת השבת

שבת

ירושלים	מוצ"ש	ר"ת
7:13	8:30	9:05
7:29	8:33	9:02
7:21	8:35	9:01
7:26	8:30	9:00
8:10	9:21	9:43
8:51	10:36	10:33

עלון שבועי להנחלת נועם כבוד השבת וקדושתה

מבואו ועד צאתו

קטנה או גדולה

עומד לו גוי אנטישמי, החפץ בכל ליבו להשמיד את עם ישראל, ויש לו כמעט את כל היכולת לעשות זאת. כל העולם האנטישמי פונה אליו, שיעשה אכן את המבוקש ממנו בשעת כושר נדירה זו, מציעים לו לשם כך את כל הכבוד והכסף שבעולם.

ומה הוא משיב?

"אם יתן לי בלק מלוא ביתו כסף וזהב, לא אוכל לעבור את פי ה' אלוקי לעשות קטנה או גדולה."

לא אוכל. פשוט לא יכול.

ואנחנו, העם הנבחר, זרע אברהם יצחק ויעקב, שכולנו עמדנו על הר סיני ושמענו את הצו האלוקי "זכור את יום השבת לקדשו", בוודאי שלא נוכל לעבור את פי ה' אלוקינו לעשות קטנה או גדולה, ולו אם יביאו לנו מלוא העולם כולו כסף וזהב.

בואו ונוכיח את זה! קצת מאמץ, קצת יותר כבוד לשבת, וכך נוכיח, כי השבת ודבר ה' יקרים לנו יותר מכל דבר אחר.

"וזמר רבי יוסי יהא חלקי ממכניסי שבת בטבריא וממוציאי שבת בצפורי" שבת ק"ה, ב

ממכניסי שבת בטבריא - מפני שהיא עמוקה, ומחשכת מבעוד יום, וסבורין שחשכה, וממוציאי שבת בצפורי - שיושבת בראש ההר, ובעוד כשהחמה שוקעת נראית שם אור גדול, ומאחרין לצאת.

למדנו מהדברים, כי המבחן האמיתי להרגשת ערך יקרת השבת, הוא לא רק בשעת כניסת השבת, אלא גם באותה מידה בשעת יציאת השבת. אדם המעריך ומוקיר את יקרת קדושת השבת, עליו להראות זאת גם בעת יציאת השבת, שבו הוא אינו ממחר לצאת ממנה, אלא אדרבה מנסה להוסיף עוד כמה דקות לזמן השבת.

אם כך, דווקא בימים ארוכים אלו, אפשר באמת לבחון אם האדם הגיע להכיר את יקרת ערך השבת, שהרי ביציאת השבת כשהזמן כבר מאוחר, ובמקומות מסויימים בעולם זמן צאת הכוכבים בימים אלו מתקרב לזמן חצות הלילה, ובכל זאת האדם אינו מחפש "לברוח" מהשבת "הכובלת" אותו, להיפך, מאושר הוא בכל דקה מיום השבת, היום הגדול והקדוש, ומחפש להאריך אותה בעוד מספר דקות, הוא זה האדם המכיר ומוקיר את יקרתה של השבת ואת חשיבותה ומעלתה, וגם הוא הנוהר שלא להכשל בה חלילה בלא משים.

הוא אשר דבר ה', שמור לקדשו מבואו ועד צאתו.

היא ריוח נקי שלא יסולא בפז. אך עם זאת, דומנו שיש מקום לבחון את מניעיהם של אותם יהודים יקרים ומאושרים, שזוכים ונכנסים אל השבת זמן מוקדם יותר מהזמן המצומצם המהוייב על פי ההלכה, אם אכן קדושת השבת היא המביאה אותם להודרו מעט ולסיים את ההכנות אליה בעוד היום גדול, כדי שלא יכשלו חלילה בעת כניסת השבת בעשיית אי אלו פעולות אחרונות הכרוכות לעתים בחילול שבת מבלי משים רחמנא לייצלן, או שמא אך היות זה מחמת הזמן הנוטר שנוצר להם בימים כאלה ארוכים, הוא המביא אותם בשבועות אלו לסיים את כל ההכנות הנדרשות לקראת יום השבת, ועדיין נותר להם זמן עד לכניסת השבת להכנה רוחנית נאותה.

המבחן לכך הוא לא בימים הקצרים, שעיסוקים וטירדות רבות המתלוות לאותם ימים גורמים לעתים לכך שההכרה לא יגונה ואין מצליחים לסיים את ההכנות לשבת מבעוד מועד כפי שהלב חושק, אדרבה סבורנו כי ניתן לומר בביטחה כי דווקא הימים הארוכים הללו בהם הם כן מסיימים את ההכנות מוקדם יותר, מוכיחות לכאורה כי באמת ובתמים היו רוצים הם תמיד לסיים את ההכנות לשבת בזמן מוקדם יותר, ורק מחמת הטירדות הרבות והזמן הקצר בתקופות האחרות של השנה, הוא המונע מהם גם בימים ההם לסיים את ההכנות בשעה מוקדמת יותר.

אך בכל זאת, ישנו איזה מבחן אמיתי לכך, דווקא בימים אלו, הימים הארוכים, ושורשו הוא מדברי חז"ל הקדושים:

בימי הקיץ הארוכים הללו, קל יותר לסיים את ההכנות לשבת מבעוד מועד בעוד היום גדול, ואכן הרבה אנשים מסיימים את הכנותיהם לשבת בתקופה זו של השנה בזמן מוקדם יותר, ולבטח חשים הם את ההבדל הגדול בין מי שמסיים את ההכנות לשבת בזמן מוקדם, לבין הזמן שבו אין הם מצליחים לעשות כך בשל הימים הקצרים בעונות האחרות של השנה.

עם זאת, לא חסרים אנשים, שבכל מצב שהוא, תמיד השבת "תתפוס" אותם בשניה האחרונה בלתי מוכנים לגמרי, וכל עוד נשמתם באפס, מנסים הם לסיים את המלאכות האחרונות של יום שישי עם התקדש השבת בעולם. לסוג אנשים אלו, לא משנה אם יש ביום שישי משעת סיום העבודה שבע - שמונה שעות, או שיש שעתיים וחצי - שלוש שעות עד לכניסת השבת, תמיד הצפוף המבשר על כניסת השבת ישיג אותם כשהם עסוקים עדיין לפני סידור המאכלים על האש.

תופעה זו כשלעצמה טעונה הסבר וביאור, אך ככל הנראה ההסבר לכך שייך יותר לתחום הבנת הנפש של בני האדם, תחום שאין אנו עוסקים בו במסגרת זו.

אנחנו רוצים דווקא לעסוק באותם אנשים שכן מסיימים בימי שישי הארוכים הללו את ההכנות לשבת מבעוד מועד, ובכניסת השבת הם פנויים ורגועים לאחר כל הסידורים, והולכים לבית הכנסת בזמן, בצורה רגועה ונינוחה.

בכל מקרה, הריוח כולו שלהם, יהיה מה שיהיה המניעים לכך. כל שבת שהם מצליחים להכנס אליה כשהם מוכנים לה מבעוד יום, הרי

לשון חכמים

ודקא שאיל מור כמה בין טבריה לצפורי, מסתברא לן דמקרבי להדדי ובתוך תחום שבת קיימי. תדע דגרסינן בפרק כל כתבי הקדש, אמר רבי ינאי יהא חלקי עם מכניסי שבת בטבריה ומוציאי שבת בצפורי, אי אמרת בשלמא קרובים להדדי נינהו ובתוך תחום שבת קיימי, היינו דמשכחת לה דמכניסי שבת בטבריה ומוציאה בצפורי, אלא אי אמרת רחוקים מהדדי נינהו, היכי משכחת לה דמכניסי שבת בטבריה ומוציאה בצפורי. ואם תאמר דלאו אחד גברא קאמר אתרי גברי הוא דקאמר חד הכניסי שבת בטבריה וחד הוציאה בצפורי, מאי מעליותא איכא, והא קא חזינן במאי דקא מרוח האי בהכנסה קא מפסיד בהוצאה ומאי דקא מרוח האי בהוצאה קא מפסיד בהכנסה, אלא ודאי אחד גברא הוא דקאמר, ושמע מינה דטבריה וצפורי קרובים להדדי נינהו ובתוך החתום קיימי.

שו"ת הר"י מיגאש סימן מ"ה

פניני הלכה

שאלה: אדם המקבל שבת ומתפלל ערבית בשעה מוקדמת מבעוד יום, האם את סעודת השבת יכול הוא לאכול ביום, או שאת הסעודה צריכים לאכול רק בלילה?

תשובה: קבלת השבת ותפילת ערבית מבעוד יום מחשיבה את אותה שעה שהאדם קיבל עליו את השבת, לשבת גמורה לכל דבר וענין, ויכולים לקדש על היין ולאכול את סעודת השבת מבעוד יום ומקיימים בכך מצוות עונג וכבוד שבת, שהרי השבת כבר התחילה אצל אדם זה לכל דיניה ופרטיה.

עם זאת, מן הראוי למשוך את הסעודה מעט לתוך הלילה, ולאכול כזית פת נוספת בסוף הסעודה לאחר צאת הכוכבים, כיון שיש הסוברים שאת קיום מצוות אכילת שלוש סעודות בשבת מקיימים רק בעיצומו של יום השבת ולא בזמן תוספת השבת, אך לכל הדעות את קיום מצוות עונג השבת מקיימים אף בזמן תוספת השבת, ואין צריכים לאכול דברים נוספים לאחר הלילה מלבד כזית פת.

מקורות: שולחן ערוך רסז, ב ומשנה ברורה שם, ה: יצויין, שיש הסוברים על פי דברי התוספות בכתובות (מוז, א ד"ה דמסר לה) שאין מצוות עונג שבת בתוספת שבת. אך מסתימת ההלכה בשולחן ערוך מבואר שדין עונג שבת נוהג בתוספת שבת, בדיוק כמו בעיצומו של השבת.

אמרת השבת

"מנוחה ושמחה אור ליהודים, יום שבתון יום מחמדים"

זמירות שבת

דברי הפייטן יכולים להתבאר על פי דברי רש"י בגמרא במסכת ביצה (טז, א) המבאר את עניינה של הנשמה היתירה השורה על האדם ביום השבת במילים אלו: 'נשמה יתירה - רוחב לב למנוחה ולשמחה, ולהיות פתוח לרוחה, ויאכל וישתה ואין נפשו קצה עליו'. ומתבאר מדברי רש"י, שהנשמה היתירה היא רחבות הלב המביאה את האדם לידי מנוחה ושמחה, ועל ידי כך יכול האדם לקבל את עונג השבת בלב פתוח לרווחה ולאכול ולשתות כראוי לכבודה של השבת.

לפיכך נקראת השבת יום מנוחה ושמחה, לפי שעל ידי הנשמה היתירה המתלווה לאדם בשבת, שורה עליו מנוחה ושמחה, והיא היכולה להביא אותו לעונג השבת, ולפיכך ממשך הפייטן ואומר 'יום שבתון יום מחמדים', שעל ידי המנוחה והשמחה השורים על האדם ביום השבת מחמת הנשמה היתירה, יכול הוא לענג את השבת במחמדים ותענוגים.

זאת ליעקב בראשית עמוד ל"א

פרשת השבת

וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאֲתוֹן וַיִּתְאַמֵּר לְבַלְעֵם מָה עָשִׂיתִי לָךְ כִּי הִפִּיתִי זֶה שְׁלֹשׁ רְגָלִים:

(כב, כח)

זה שלש רגלים - רמז לו אתה מצקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים צשנה.

רש"י

צריך לבאר, למה אמרה לו האתון על שמירת שלושת הרגלים, ולא הזכירה לו ששומרים על השבת כל השנה.

ביאר הכתב סופר, כי בשמירת שבת רגילה שהאדם שובת ממלאכה ביום השבת, אין זה מוכיח על כך שהוא שומר את השבת יען כי הוא מאמין בחידוש העולם, שיתכן שהוא שובת ביום אחד בשבוע כדי לנוח מעמל כל השבוע.

אך כשהוא שומר את הרגלים, שלעתים יוצאים הם יום קודם השבת או יום לאחר השבת, הרי הוא מוכיח ששמירת השבת שהוא שומר הוא מחמת המצוה וגודל עניינה, ונמצא שהשביתה בשלושת הרגלים הם המוכיחים על חשיבות שמירת השבת, ולכן הזכירה לו את השביתה ברגלים שזה מוכיח על השביתה בשבת שהוא לשם שמים.

מעשה לשבת

שמירת השבת בצבא הרוסי

זוהי יתלה עבורו את הרובה על האילן ולא הוא עצמו, שהרי אסרו להשתמש באילן בשבת. חז"ל אסרו להתעמל בשבת, ואף שאיימו עליו במכות נאמנות אם לא יתעמל יחד עם כולם, הוא בשל, בשבת אינו מתעמל.

באחד מלילות השבת החורפיים, הוטל על ר' יעקב ישראל להיות השומר במחנה, והסדר היה שהחייל היושב במשמרת לובש על עצמו מעיל פרווה עבה להגן עליו מפני הקור העז השורר במחנה, קור היכול להקפיא את כל עצמות האדם ואת זרימת הדם שבו, ובעת החלפת המשמרות היה זה מעביר את המעיל לחייל הבא אחריו במשמרת.

כשרבי יעקב ישראל מסטייפלר הגיע להחליף את החייל, גילה כי החייל הגוי שלפניו, כבר עזב את המקום, והשאיר את המעיל תלוי על העץ שבצד השער. מה עושים? להוריד את המעיל מהאילן לא בא בחשבון, כי חז"ל גזרו ואסרו להשתמש באילן בשבת, וגם להוריד דבר הנמצא באילן הוא בכלל האיסור.

חשב איפוא הסטייפלר לעצמו והחליט להמתין כמה דקות עד שירגיש בעצמו כי הגיע לידי פיקוח נפש, ורק אז יטול את המעיל בהיתר. וכך עשה, המתין כמה דקות, והחליט שיכול הוא להמתין עוד כמה דקות, והדקות הצטרפו לשעות, כשבכל אותו זמן שוקל הוא בדעתו ומחליט כי עדיין אין זה פיקוח נפש, אף שהקור מקפיא את כל עצמותיו.

כך נמשך הזמן עד שהסטייפלר משמרתו, והוא את השבת לא חילל.

השמועה מספרת, כי בשל השהייה הממושכת בקור העז, נפגעה חוש שמיעתו של הסטייפלר עד סוף ימיו, אך פיקוח נפש לא היה בכך!

הישיבה ולעיני הבחורים המשתאים תפסו ואסרו את רבם האהוב, כשהוא מועבר למחנה שבעיר מוהליב, שם שהה במשך שנה שלמה כחייל בצבא הרוסי. אגדות של ממש מתהלכות סביב הילוכו של הסטייפלר בתוך מחנה הצבא הרוסי, אך שבאמיצות נובהרוקאית וביראת שמים עצומה שקיננה בו, לא ויתר על קוצו של יו"ד בשמירה על דת ישראל עד כמה שהתאפשר הדבר בתוך המחנה פנימה.

מטבע הדברים משישה הסטייפלר כשנה בצבא הרוסי, הרי שמידי שבוע בשבוע נקלע בקשיים חדשים בשמירת השבת על כל דקדוקיה ופרטיה, וכך חיפש לעצמו תחבולות שונות אך לא לעבור על חילול שבת ויהי מה, אפילו במחיר סכנה עצומה גלויה. מצוייד בביטחון עז, מידה אותה רכש במלוא החופניים במחיצת הסבא מנובהרודוק, החליט שיעבור עליו מה, והוא את השבת לא יחלל.

מה עשה? את מנת הלחם של יום שישי היה נותן לגוי כדי

ה' אלפים תרע"ה לבריאת העולם, העולם כולו דמה לחזור לתוהו ובוהו, מלחמת העולם הראשונה בעיצומה, גרמניה וחברותיה מול רוסיה וחברותיה, כל אירופה במאכולת אש, תמרות עשן חורכות את שמי העולם כולו, השמים אדומים כאש והארץ רטובה מהדם הרב הנספג לתוכה, השכול והיתמות זועקים מכל בית, אין יוצא ואין בא, ואין אדם יודע מה יהיה למחר. עיירות שלמות נחרבו עד היסוד ונהפכו לתילי עפר ואבן, מדינות שלמות בערו, כולם אחוזי פחד ואימת מוות.

באותו זמן התנהלה מלחמה אחרת בחזית אחרת לגמרי. דווקא באותו זמן קשה, הרימו ה"משכילים" ראש, וצדו את בחורי ישראל הכשרים ברעיונות עושים של הפיכות ונטילת הגורל בידנו. ומי שהכריז עליהם מלחמת חורמה, היה הסבא מנובהרודוק - רבי יוזל הורביץ זצ"ל, השרף שהלך לפני המחנה, שהטביע את הסיסמא הידועה "את החושך אין מגרשים במקלות אלא באור". ואכן, ממהשבה למעשה, החליט הסבא לפתוח רשת ישיבות, בהם ילמדו בחורי ישראל עזות דקדושה לעמוד מול כל נסיונות החיים ומשבריהם.

באותה תקופה שלח הסבא מנובהרודוק, את אחד מבחוריו בחורי ישיבתו, רבי יעקב ישראל קניבסקי מהעיירה הורונסטייפל, מי שלימים הוכר ונודע בכלל ישראל בשם עירית מולדתו "הסטייפלר", לפתוח ישיבה בעיר רוגאטשוב שברוסיה.

באחד הימים פשטו גדודי חיילים ושוטרים ברחובות וחיפשו אחרי בחורים שלא היו בידיהם אישורים מתאימים הפוטרים אותם מחובת הגיוס לחזית המלחמה. היה זה בחול המועד פסח, סדרי הישיבה המשיכו בעיצומם, שהלא שעת מלחמה היא, ובערב שביעי של פסח פרצו השוטרים לתוך בנין

דבריהם הם זכרונם

הנאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל בעל "אור לציון" - י"ט תמוז תשנ"ח

אחד מודמויות הפאר של יהדות המזרח בדור האחרון היה "חכם" רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל שהעמיד קתדראות של תלמידים בכהנו פאר כראש ישיבת "פורת יוסף" המעטירה, ולמרות ענוותנותו המופלגת ופשטותו המדהימה יצא שמעו בכל העולם כאחד המיוחדים שבין גאוני הדור, בעמקות ובישירות כמיטב המסורת המפוארת של יהדות המזרח.

במשך השנים היה אומר שיעורים בהלכה ומשיב לשואליו דבר ה' זו הלכה, ומדברים אלו נאספו פסקי הלכותיו שפורסמו ביצירה המפוארת "אור לציון" שעברה תחת שבט ביקורתו בשלהי ימיו כשהוא מלווה ביסורים ומכאובים רבים ל"ע.

בין היתר מוצאים אנו (חלק ב' פרק י"ח) כי נשאל הרב, האם בתוספת שבת שמוסיפים מהחול על הקודש צריכים לקבל תוספת זו בפה? והשיב, כי מעיקר הדין אין צריך לקבל את תוספת השבת בפה, ודי בכך ששובת ממלאכה זמן מה לפני כניסת השבת כדי לקיים מצות תוספת שבת. ומכל מקום לכתחילה ראוי לקבל תוספת זו בפה. בנימוקי ההלכה מסביר ה"אור לציון", כי כל הדברים הם רק בעיקר תוספת שבת המחוייבת מן הדין, אבל אדם הרוצה להוסיף לעצמו מרצונו עוד תוספת מוזמן פלג המנחה, צריך הוא לקבל בפיו. ומוסיף עוד, כי על פי הקבלה ראוי לקבל כל תוספת שבת בפה.

יְדֵי הַשֶּׁבֶת

יְדֵים יְקָרִים!

שבוע שעבר נסינו להסביר על המלאכות העוסקות בהקנת אריג, שהם מהמלאכות האסורות בשבת.

וקמו שהזכרנו, הרי שכל פעלה ופעלה שמזכרת במלאכות האסורות הרי היא "אב מלאכה" שיש לה גם תולדות, שהם פעולות הדומות לה, ונאסרות בעשייה בשבת בדיוק כפי שאסורה המלאכה הנקראת אב.

למשל, אחד המלאכות שהזכרנו היה מלאכת לבון הצמר. מלאכת הלבון היא הפוס, קשעל ידי פבוס הצמר בפנים, הוא נעשה לבן, ולכן פעלה זו קרויה לבון. ואותו דבר זה גם ביחס לכל בגד, שהמכבס את הבגד עובר על מלאכת מלבן.

ומה עוד נכלל בכלל תולדת מלאכת מלבן?
סחיטת הבגד.

תשאלו, מה הקשר בין מלבן לסחיטה?

התשובה היא, כי בכל תהליך פבוס, בסוף הפבוס סוחטים את הפנים שנגבלעו בצמר ובבגד, ולכן סחיטת בגד הוא תולדה של מלאכת מלבן. לכן פשלוקחים מטלית לחה ורטבה, יש להזהר לא להגיע לידי סחיטה. אותו דבר, אחד שהרטיב את שערותיו בפנים בשל החם הבגד, אסור לו לקחט את השערות, מיון שזה גם מגדר במלאכת סוחט שהוא תולדה של מלאכת מלבן.

שבת שלום

משל ונמשל

בשבוע הבא, אם לא נזכה חלילה, יהול צום שבעה עשר בתמוז, שאחריו יתחילו שלושת השבועות שבהם עוסקים באבלות על חורבן בית המקדש שיבנה במהרה בימינו.

החפץ חיים היה מזורז ומעודד רבות את הלימוד והעיון בסדר קדשים, כאשר היה אומר כי בכך אנו מבטאים את ציפייתנו לגאולה העתידה.

והיה אומר על כך משל.

מדרך העולם כאשר אדם עומד לערוך סעודה חגיגית כמו משתה נישואין וכיוצא בזה, הוא טורח לפני כן בכל ההכנות הנדרשות עד שכאשר מגיעים האורחים הם מוצאים לפניהם שולחנות ערוכים, ובעל הסעודה ממתין להם ומקבלם במאור פנים ומארחם בכל הכבוד הראוי.

אך איזה פנים יהיה לו לבעל הסעודה, אם ימצא האורחים שעדיין לא הוכן מאומה לכבודם, לא קשה לתאר את הרגשת האורחים כשימצאו שהשולחנות לא נערכו והמאכלים עדיין לא התבשלו, ובעל הסעודה עומד ומתרוצץ בבגדי עבודה ועסוק בקניות לקראת הסעודה המיוחלת.

הנמשל:

אנחנו עצמינו מבקשים בתפילות כל היום על בנין בית המקדש והשבת העבודה לירושלים, מה עלובים עלולים אנו להראות כאשר התפילות והציפיות תתגשמה במהרה, ונימצא בלתי ערוכים לעבודת בית המקדש, הלא הבושה תכסה את פנינו.

אם אותו משל אפשר גם להמשיל על כל שבת ושבת, אם וכאשר מגיעה השבת ואנחנו עדיין עסוקים בעסקי חולין, הרי שאנו משולים לאותו אורח שבא ומוצא אותנו עדיין בבגדי עבודה מכינים את הארוחה.

יכולה היא שתרחם

זכות הפצת הגליון

תעמוד לרפואתו השלימה והמהירה של

הילד משה יעקב בן יונה

בתוך שאר חולי ישראל

מסייעים להפיץ את אור השבת ורואים ישועות

גדולה זכות השבת להגן בעד התומכים והמסייעים ברפואות, ישועות,

פרנסה, וכל מיילי דמיטב.

לתרומות והקדשות, לזכות ולע"נ, וכן לפרסום בעלון: 052-7636030

ישמחו

מופץ בדואר אלקטרוני בכל קצוות תבל.

לזיכוי הרבים נא הדפיסו

והפיצו בין מכריכם!

לקבלת הגליון בכל שבוע,

ולהערות הצעות ותרומות

yismechu@yismechu.com